

Kunskap om HBTQI⁺ för delaktighet, förtroende och omtanke

Som medarbetare i Region Gotland har vi i uppdrag att bemöta brukare, kunder, klienter, patienter och kollegor utifrån värdegrunden delaktighet, förtroende och omtanke. För att undvika att vi omedvetet diskriminerar människor behöver vi kunskap.

De här korten om hbtq⁺ och normer är framtagna i samarbete mellan Region Gotland och RFSL Gotland. Informationen finns också som text- och ljudfil på hemsidan www.gotland.se/hbtqi

”För de av oss som inte passar in i samhällets norm spelar ett gott bemötande stor roll. Det främjar god psykisk hälsa.”

Normer

Normer är oskrivna regler och förväntningar av vad som anses vara "normalt" att till exempel säga och tycka eller hur man ska bete sig eller se ut. Alla påverkas av normerna oavsett om man följer dem eller inte. Den som följer normer ifrågasätts sällan. Den som är normbrytande blir istället många gånger ifrågasatt och upplever att den exkluderas.

Ett normkritiskt förhållningssätt innebär att reflektera kring vilka normer som finns och att inte utestänga personer som bryter normer.

"Förutsätt inte att alla är heterosexuella, lever i kärnfamilj, har föräldrar med olika kön, har det kön du tror, vill eller kan få barn".

Vad innebär hbtqi+?

Hbtqi+ är ett övergripande begrepp för de av oss som är homo-sexuella, bisexuella, transpersoner och som har queera uttryck och könsidentiteter.

Plustecknet efter hbtqi markerar att det finns fler sätt att se på sin identitet eller sexuella läggning som inte inkluderas i beskrivningen av begreppen bakom bokstäverna H, B, T, Q, I.

Majoriteten av hbtqi+-personer mår bra men jämfört med befolkningen som helhet blir hbtqi+-personer i högre grad utsatta för kränkande bemötande, trakasserier, hot och våld vilket kan leda till psykisk ohälsa och självmord.

Många hbtqi+-personer har lågt förtroende för offentliga verksamheter.

*"Jag är inte en sexuell läggning eller könsidentitet.
Jag är en människa."*

Homosexuell

Hbtqi+

Homosexuell beskriver de av oss som har förmågan att bli kär i eller attraherad av en person av samma kön.

Bisexuell

hBtqi+

Bisexuell beskriver de av oss som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön. Vissa föredrar begreppet pansexuell som beskriver förmågan att bli kär i och attraherad av personer oavsett kön. Ordet pan antyder att det finns ett spektrum av kön, inte bara två vilket ordet bi kan anses antyda.

*"Vad heter dina föräldrar
(eller vårdnadshavare)?"*

*Vad heter din
mamma och pappa?"*

Trans

hbTqi+

Trans eller transperson är ett övergripande begrepp för de av oss som bryter mot samhällets normer för kön och könsidentitet. Ens könsidentitet eller könsuttryck stämmer inte överens med det juridiska kön som tilldelades vid födseln och som bestämdes av hur ens kropp såg ut och tolkades då.

Olika sätt att definiera kön

Könsidentitet: En persons självupplevda kön, det kön en känner sig som.

Juridiskt kön: Det kön som står registrerat i folkbokföringen och som tilldelas när vi föds.

Könsuttryck: Hur en person uttrycker sitt kön genom till exempel kläder, kroppsspråk, frisyr och röst.

Kropp: Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Rent kroppsligt finns det inte bara två kön utan kan ses som en skala.

Trans *(forts.)*

hbTqi+

När vi talar om trans talar vi ofta om binäritet och ickebinäritet. En binär (tudelad) könsuppdelning innebär att en anser sig tillhöra ett av två kön: kvinna eller man. Den som är ickebinär identifierar sig utanför den här tudelningen; varken som kvinna eller man eller mellan dessa kategorier. En del identifierar sig som flera kön eller inte med något kön alls.

Många både binära och ickebinära transpersoner upplever en stark och ihållande känsla av att vara tilldelad fel kön, könsdysfori, och behöver könsbekräftande vård och behandling för att kroppen ska kunna stämma bättre överens med könsidentiteten och för att leva ett gott liv.

"Är det en man, kvinna eller ickebinär person jag pratar med?"

"Vilket pronomen vill du att jag ska använda, han, hon, hen eller den?"

Trans (forts.)

hbTqi+

För att som gotlänning få könsbekräftande specialistvård skickas remiss från psykiatrin eller BUP till ett könsidentitetsutredningsteam som finns på några orter i Sverige.

Processen att förändra kroppen kallas transition och kan göras genom exempelvis tillförsel av hormoner, stopphormoner, olika operationer och röstträning. Det är även möjligt att ansöka om att byta juridiskt kön.

"Jag vet inte om det finns någon transperson i de sammanhang där jag rör mig men troligen finns det personer som inte berättat det för mig."

"Jag har aldrig mött en transperson. Det finns inga i de sammanhang jag rör mig."

Queer hbtQi+

Queer kan beskriva ett förhållningssätt eller en rörelse som kritiserar normer kring kön och sexualitet. Det kan också vara ett sätt att beskriva sin könsidentitet och sexuella läggning eller för att inte behöva definiera den.

Exempel på normer som kan leda till diskriminering av hbtq⁺-personer

Cisnormen: Antagandet att människor identifierar sig som det kön som tilldelades vid födelsen. De kallas för cispersoner (cis= på samma sida). Den som inte är cisperson är en transperson.

Heteronormen: Antagandet att människor antingen är tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Kvinnor är feminina och män är maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella.

Tvåkönsnormen/könsbinaritet: Antagandet att människor tillhör ett av två kön, utifrån vilka yttre könsorgan vi har.

Intersexuell

hbtqi+

Beskriver de av oss som har medfödda förändringar i könskromosomerna, könskörtlarna eller könsorganen som inte är typiska för biologiskt kvinnligt eller manligt kön. Intersex säger inte någonting om en persons sexuella läggning eller identitet.

Andra begrepp

Nedan ges ett par exempel, utförlig begreppslista hittar du via:
www.gotland.se/hbtqi

Asexuell: Begreppet beskriver de av oss som aldrig eller under en period inte känner sexuell attraktion, sexlust eller inte önskar ha sex med andra.

Pronomen: Hon, han, hen och den – det en person vill bli kallad när någon pratar om den i tredje person (t.ex. hen är snäll). Hen och den används ibland också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd, eller då en inte vill ange kön.

”Jag önskar att jag inte alltid behöver förklara.”

Lär dig mer

I rapporten ”Om vi inte pratar om det behöver det inte hanteras” som bygger på intervjuer av hbtq⁺-personer på Gotland, framkommer fyra områden för förbättringar:

- 1) Synliggörande av hbtqi⁺-personer
- 2) Kompetenshöjning inom samhällsverksamheter
- 3) Skolans hantering av frågor och situationer som handlar om kön och sexualitet
- 4) Behov av trygga mötesplatser för hbtqi⁺-personer

Här finns mer kunskap, bland annat korta filmer om hbtqi⁺ från Gotland: www.gotland.se/hbtqi

